

Beskæftigelse 3
September 2021

Temamødenotat om afslag/ophør af hjælp på grund af formue, aktivloven § 14

Til brug for temaankemøde den 23. september 2021

Indhold

I.	Indledning
II.	Lovgrundlag
III.	Generelt
IV.	Hvad er formue?
V.	Formuen skal tilhøre borgeren eller ægtefællen
VI.	Undtagelsesregler
VII.	Er formuen til rådighed?
VIII.	Formuen skal være i behold
IX.	Formueopgørelse
X.	Selvforsørgelsesperiode
XI.	Formuen er ikke længere i behold eller kun delvis i behold
XII.	Når formuen er mindre end en måneds hjælp
XIII.	Praksis – Ankestyrelsens principmeddelelser

I. Indledning

Der er 42 sager på dette tematiserede møde, som alle handler om, at en borger ikke kan modtage kontanthjælp, uddannelseshjælp eller selvforsørgelses- og hjemrejseydelse/overgangsydelse, hvis borger eller borgers ægtefælle har formue, der kan anvendes til forsørgelse. Alle sager vedrører derfor afgørelser, hvor kommunen enten har givet afslag på hjælp eller har truffet afgørelse om ophør af hjælpen på grund af formue.

II. Lovgrundlag

Reglerne gengives herunder:

Uddrag af Lov om aktiv socialpolitik (aktivloven), Lov nr. 455 af 10. juni 1997, senest bekendtgjort i lovbekendtgørelse nr. 241 af 12. februar 2021

§ 14. Kommunen kan ikke yde hjælp, hvis ansøgeren og ægtefællen har formue, som kan dække det økonomiske behov. Kommunen ser dog bort fra beløb på op til 10.000 kr., for ægtefæller 20.000 kr.
Stk. 2. Der ses desuden bort fra den del af en formue, der er nødvendig for at kunne bevare eller

opnå en nødvendig boligstandard, eller som bør bevares af hensyn til ansøgerens og familiens erhvervs- eller uddannelsesmuligheder.

Stk. 3. Der ses endvidere bort fra formue i form af efterbetaling af offentlige forsørgelsesydelse og øvrige offentlige sociale ydelser som følge af afgørelse eller dom. Det beløb, der ses bort fra, udgør differencen mellem den ydelse, der er udbetalt for perioden, og den retmæssige ydelse for perioden. Der ses bort fra efterbetalingen i 2 år efter udbetalingstidspunktet.

Stk. 4. Der skal tillige ses bort fra erstatning for tab af erhvervsevne, der udbetales som følge af personskade efter

- 1) lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser,
- 2) lov om erstatningsansvar,
- 3) lov om arbejdsskadesikring eller
- 4) lov om erstatning og godtgørelse til tidligere udsendte soldater og andre statsansatte med sent diagnosticeret posttraumatisk belastningsreaktion.

Stk. 5. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere regler om, i hvilke andre tilfælde der skal ses bort fra erstatning for tab af erhvervsevne, der udbetales som følge af personskade.

Stk. 6. Kommunen ser endvidere bort fra legater, der er fritaget for beskatning efter ligningslovens § 7, nr. 6, og fra formue, som skyldes beløb, der er udbetalt som godtgørelse for varigt men og ikkeøkonomisk skade samt ydelser fra godkendte sociale fonde, stiftelser, foreninger m.v., der er fritaget for beskatning hos modtageren, jf. ligningslovens § 7, nr. 22.

Stk. 7. For personer, der deltager i en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, skal kommunen tillige se bort fra ansøgerens og dennes ægtefælles formue.

Stk. 8. Kommunen ser bort fra engangsbeløb på op til 150.000 kr. pr. forsikringsbegivenhed, der udbetales fra forsikring mod visse kritiske sygdomme. Der ses bort fra forsikringsbeløb i op til 5 år efter beløbets udbetaling.

§ 15. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler for, i hvilke tilfælde der ses bort fra formue i form af kapitalpensioner, anden opsparing, der er beregnet til fratræden fra arbejdsmarkedet, og livsforsikringer m.v. med tilbagekøbsret.

§ 93. Kommunen kan træffe beslutning om tilbagebetaling, når der ydes hjælp,

- 1) fordi modtageren har udvist uforsvarlig økonomi,
- 2) ...
- 3) ...
- 4) ...

Stk. 2. Kommunen skal senest ved udbetaling af hjælpen oplyse modtageren om, at hjælpen skal betales tilbage og med hvilken begrundelse.

Stk. 3. Kommunen kan ikke træffe beslutning om tilbagebetaling efter stk. 1 af den hjælp, som en person modtager under tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, tilbud efter kapitel 5 i lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v., tilbud i medfør af selvforsørgelses- og

hjemrejseprogrammet eller introduktionsprogrammet efter integrationsloven og engangsbeløb efter § 25 a.

Bekendtgørelse om kapitalpensioner m.v., nr. 1380 af 24. juni 2021

§ 1. Kommunen ser i en sammenhængende periode på 6 måneder (karensperioden) bort fra formue i form af kapitalpensioner, aldersopsparing, anden opsparing, der er beregnet til fratræden fra arbejdsmarkedet, og livsforsikringer m.v. med tilbagekøbsret. Tidspunktet regnes fra ansøgningen om hjælp efter lovens § 11.

Stk. 2. Karensperioden afbrydes, hvis der i en måned ikke udbetales selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, overgangsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp, og udbetalingen af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, overgangsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp herefter genoptages som følge af, at der foreligger en ny ændring af ansøgerens forhold. Genoptages selvforsørgelses- og hjemrejseydelsen, overgangsydelsen, uddannelseshjælpen eller kontanthjælpen, uden at der foreligger en ændring af ansøgerens forhold, er den sammenhængende periode ikke afbrudt, men den periode, hvori der ikke er udbetalt selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, overgangsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp, medregnes ikke ved opgørelsen af karensperioden.

§ 2. Kommunen ser efter udløbet af karensperioden bort fra formue i form af kapitalpension m.v., jf. § 1, stk. 1, som ikke overstiger 50.000 kr., for ægtefæller 100.000 kr., før afgifter efter pensionsbeskatningsloven samt gebyrer og lignende.

§ 3. Kommunen ser bort fra en persons og en ægtefælles formue i form af det udbetalte samlede indestående på den særskilte SP-konto for personer, der samtidig med, at de modtager kontanthjælp eller starthjælp,

- 1) har benyttet den særlige mulighed for at anmode om at få udbetalt det samlede indestående på deres SP-konto efter § 17 j, stk. 7-9, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, eller
- 2) har fået udbetalt det samlede indestående på deres SP-konto uden anmodning efter § 17 j, stk. 11, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Stk. 2. Når en person omfattes af stk. 1 og dennes ægtefælle ikke har modtaget hjælp efter §§ 22-25 i 6 sammenhængende måneder efter udbetalingen af indeståendet på deres SP-konto, skal kommunen ikke længere se bort fra formue omfattes af stk. 1.

§ 4. Kommunen ser bort fra en persons og en ægtefælles formue i form af udbetalte efterlønsbidrag og fleksydelsesbidrag for personer, der samtidig med, at de modtager kontanthjælp, har fået udbetalt efterlønsbidrag eller fleksydelsesbidrag kontant og skattefrit efter anmodning i perioden fra og med den 2. april 2012 til og med den 1. oktober 2012 efter § 6 i lov nr. 1365 af 28. december 2011 om ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. og flere andre love eller § 3 i lov nr. 1367 af 28. december 2011 om ændring af lov om fleksydelse.

Stk. 2. Kommunen ser bort fra en persons og en ægtefælles formue i form af udbetalte efterlønsbidrag og fleksydelsesbidrag for personer, der samtidig med, at de modtager integrationsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp har fået udbetalt efterlønsbidrag eller

fleksydelsesbidrag kontant og skattefrit efter anmodning efter §§ 1 og 4 i lov nr. 1671 af 26. december 2017 om kontant og skattefri udbetaling af efterlønsbidrag og fleksydelsesbidrag.

Stk. 3. Kommunen ser bort fra en persons og en ægtefælles formue i form af udbetalte efterlønsbidrag og fleksydelsesbidrag for personer, der samtidig med, at de modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, overgangsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp har fået udbetalt efterlønsbidrag eller fleksydelsesbidrag kontant og skattefrit efter anmodning efter §§ 1 og 4 i lov nr. 876 af 12. maj 2021 om kontant og skattefri udbetaling af efterlønsbidrag og fleksydelsesbidrag i 2022.

Stk. 4. Når en person omfattes af stk. 1, 2 eller 3 og dennes ægtefælle ikke har modtaget hjælp efter §§ 22-25 i 6 sammenhængende måneder efter udbetalingen af indbetalte efterlønsbidrag og fleksydelsesbidrag, skal kommunen ikke længere se bort fra formue omfattet af stk. 1-3.

III. Generelt

Hvis borgeren eller borgerens ægtefælle har formue, der overstiger 10.000 kr./20.000 kr., har borgeren ikke ret til hjælp, jf. aktivloven § 14, stk. 1.

Formålet med reglen er at sikre, at der kun udbetales hjælp, hvis borgeren ikke har anden forsørgelse. Da der er gensidig forsørgelsespligt, jf. aktivloven § 2, kan borger heller ikke modtage hjælp, hvis borgerens ægtefælles formue kan dække borgerens forsørgelse. Reglerne og praksis på området er funderet i principperne om, at kontanthjælp, uddannelseshjælp og selvforsørgelses- og hjemrejseydelse/overgangsydelse (herefter benævnt kontanthjælp mv.) er det underste økonomiske sikkerhedsnet for personer uden anden forsørgelse. Reglerne om behandling af formue skal forstås i lyset af disse principper.

Ved behandling af sager hvor borger har formue, skal kommunen forholde sig til følgende spørgsmål:

1. Er der tale om formue i aktivlovens forstand?
2. Tilhører formuen borger eller borgers ægtefælle?
3. Skal der ses bort fra formuen efter undtagelsesreglerne?
4. Er formuen til rådighed for borgeren?
5. Er formue i behold?
6. Hvis borgeren har formue i behold og til rådighed, skal der gives afslag på hjælp eller hjælpen skal ophøre, og kommunen skal beregne, hvor længe borgeren skal leve af formuen og tage stilling til, om borgeren evt. skal tilbagebetale hjælp for en periode.
7. Hvis formuen ikke er i behold, skal der tages stilling til, om formuen er forbrugt uforsvarligt, og om hjælpen derfor skal ydes mod tilbagebetaling, jf. § 93.

IV. Hvad er formue?

Det er en konkret vurdering, hvad der er formue. Men formue er fx:

- Penge, både kontanter og indestående på konti

- Overskydende skat
- Lån, der er udbetalt (men en lånemulighed er derimod ikke formue)
- Værdier som hurtigt kan omsættes til penge, fx aktier, obligationer, værdipapirer, guld, sølv mv.
- Pensioner
- Kostbart indbo, fx malerier, tæpper og indbo ud over det normale
- Lotterigevinster, arv og gaver
- Biler
- Fast ejendom
- Opsparet kontanthjælp

Det kan i visse tilfælde være vanskeligt at afgrænse formue over for indtægter. Som tommelfingerregel kan beløb defineres som formue, hvis det er fremkommet ved opsparring/ophobning eller lignende, eller hvis pengebeløbet ikke kan defineres som en indtægt. Indtægtsbegrebet er defineret i principmeddelelse 20-19.

Kommunen skal konkret vurdere, om beløb, der indgår på en borgers konto, er formue eller indtægter. Borgers oplysning om, hvad bankoverførsler dækker over, skal inddrages ved sagens behandling, ligesom teksten på kontoudtog mv. og andre oplysninger kan belyse, hvad beløbet dækker. Hvis borger ikke medvirker til oplysning af, hvad beløbet dækker over, og der ikke foreligger eller kan indhentes oplysninger om arten og årsagen til overførslerne, betragtes beløbene som en indtægt. Se principmeddelelse 104-16.

Efter Ankestyrelsens praksis ved principmeddelelse A-25-04 skal der ved opgørelse af formue, som står på ansøgerens bankkonto, ses bort fra beløb, der omkring opgørelsestidspunktet er modtaget til dækning af leveomkostninger som fx kontanthjælp mv. Disse beløb er indtægter, som er beregnet til at dække borgers forsørgelse den efterfølgende måned, uden at det får betydning for retten til hjælpen i forhold til formuereglerne. Beløb, der er udbetalt til dækning af borgers leveomkostninger, er derfor ikke formue i § 14's forstand i den efterfølgende måned, og de skal derfor ikke indgå i formueopgørelsen. Hvis borger derimod, efter udløbet af den måned kontanthjælpen skulle dække, ikke har brugt sin kontanthjælp, er der tale om, at borger spare op af sin hjælp, og opsparer hjælp skal til gengæld indgå i formueopgørelsen, jf. A-25-02.

Kommunen skal normalt se bort fra formue i form af ejerbolig eller andelsbolig, hvis ansøgeren/familien bor der. Hvis der er en betydelig friværdi i boligen, kan kommunen ud fra en konkret vurdering henvise ansøgeren til at optage lån, forudsat at den pågældende vil kunne klare de øgede boligudgifter, der følger med lånet. Se principafgørelse 6-16 og principafgørelse 166-09, principafgørelse O-32-98.

V. Formuen skal tilhøre borgeren eller ægtefællen

Det er en betingelse for, at en borger kan henvises til at leve af en formue, at formuen tilhører den pågældende eller ægtefællen.

Udgangspunktet er, at beløb, der er indsat på borgerens konto, tilhører borgeren selv. Formue, der tilhører børnene, kan forældre derimod ikke råde over, og sådan formue skal ikke indgå.

For konti med flere ejere er udgangspunktet, at et ejerforhold på 50/50 lægges til grund, medmindre andet er registreret hos banken eller hos SKAT.

Det formelle ejerforhold er som udgangspunkt dokumentation for ejerforholdet. I forhold til beløb, der er overført fra borgers konto til personer, som borger har en nær relation til, kan kommunen dog i visse situationer anse borger for stadig at være ejer af beløbet. Se nærmere omkring dette under punkt VIII og principmeddelelse 52-18.

For biler vil registreringen i motorregistret altid være udtryk for ejerforholdet, da det er en sikringsakt, der sikrer rådighed, og som tredjemand skal kunne støtte ret på. Det er derfor uden betydning for sagen, når borger henviser til, at vedkommende ikke er den reelle ejer af en bil, hvis borger er registreret ejer. I motorregistret er der mulighed for at registrere flere ejere. Dette viser sig dog ikke på registreringsattesten, så hvis borger oplyser, at der er registreret flere ejere, skal motorregistrets registrering undersøges.

Hvis borger oplyser, at det er en eller flere andre personer, der reelt ejer bilen, vil dette derfor kun kunne lægges til grund, hvis der er sket registrering af flere ejere. Andre personers økonomiske bidrag til anskaffelsen af bilen må, hvis ejerforholdet ikke er registreret, betragtes som lån eller gave til den registrerede ejer.

Ved tinglyst ejerforhold til fast ejendom vil tingbogens udvisende på samme måde være afgørende.

Reel rådighed vil også være en stærk indikator i forhold til f.eks. løsøre og rede penge.

VI. Undtagelsesregler

Udgangspunktet er, at alle formuegoder indgår i formuevurderingen.

Aktivlovens § 14, stk. 1-8, og § 15, jf. bekendtgørelse om kapitalpensioner m.v., indeholder dog en række nærmere specificerede undtagelser fra hovedreglen. Der er tale om en udtømmende opremsning af, hvilke beløb der skal ses bort fra ved opgørelsen af formuen. Bestemmelserne må således forstås som enkeltstående undtagelser, der efter deres ordlyd og forarbejderne har begrænset anvendelsesområde. Bestemmelserne kan derfor ikke fortolkes analogt og efter hensigtsbetragtninger.

Der skal ses bort fra:

1. Beløb på op til 10.000 kr. for ugifte, for ægtefæller beløb på op til 20.000 kr. tilsammen, § 14, stk. 1

2. Den del af en formue, der er nødvendig for at kunne bevare eller opnå en nødvendig boligstandard, § 14, stk. 2
3. Den del af en formue, der bør bevares af hensyn til ansøgerens og familiens erhvervs- eller uddannelsesmuligheder, § 14, stk. 2
4. Formue i form af efterbetaling af offentlige forsørgelsesydelser og øvrige offentlige sociale ydelser som følge af afgørelse eller dom i 2 år efter udbetalingstidspunktet, jf. § 14, stk. 3
5. Særlige tilfælde af erstatning for tab af erhvervsevne, jf. § 14, stk. 4 og 5
6. Særlige legater, der er fritaget for beskatning, jf. § 14, stk. 6
7. Godtgørelse for varigt men og ikke-økonomisk skade jf. § 14, stk. 6
8. Ydelser fra godkendte sociale fonde, stiftelser m.v. der er fritaget for beskatning jf. § 14, stk. 6
9. For personer, der deltager i en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, skal kommunen tillige se bort fra ansøgerens og dennes ægtefælles formue, jf. § 14, stk. 7
10. Engangserstatninger fra forsikring mod visse kritiske sygdomme i 5 år efter udbetalingen. jf. § 14, stk. 8
11. Kapitalpensioner og aldersopsparing i 6 måneder og herefter under en bagatelgrænse, jf. § 15 + bekendtgørelse

Særligt om § 14, stk. 1 – 10.000/20.000 kr.:

Der skal altid ses bort fra bagatelgrænsen. Det er ikke afgørende, om der er tale om rede penge eller f.eks. værdien af en bil eller andre formuegoder, som borger ønsker at beholde.

Særligt om § 14, stk. 2 – bolig- og uddannelses/erhvervsformål:

Der skal herudover ses bort fra den del af formuen, der er nødvendig for at bevare eller opnå en nødvendig boligstandard.

Der er ikke en beløbsgrænse i forhold til hvor meget formue, der kan ses bort fra efter § 14, stk. 2. Det betyder, at der kan ses bort fra større eller mindre beløb efter kommunens skøn. Ankestyrelsen tilsidesætter derfor som udgangspunkt ikke kommunens skøn, hvis kommunen har holdt sig inden for rammerne af skønnet og i øvrigt har forholdt sig til borgerens/sagens oplysninger. Hvis kommunen ikke har taget stilling til, om der skal ses bort fra formue til bolig, og hvis borger i forbindelse med klagen oplyser, at der bør ses bort fra en del af formuen, eller hvis sagens øvrige oplysninger indikerer dette, hjemvises sagen, så kommunen kan foretage skønnet.

Det er ikke afgørende, om borger selv har planer om at flytte, men om der objektivt set er et behov. Se principmeddelelserne O-26-96 og A-34-04.

Unge, der bor hos forældrene og fylder 18 år, har ikke automatisk krav på, at der ses bort fra et beløb til etablering, hvis der ikke er oplysninger om, at boligsituationen hos forældrene er uholdbar.

Der kan også efter et konkret skøn ses bort fra den del af formuen, der bør bevares af hensyn til ansøgerens og familiens erhvervs- eller uddannelsesmuligheder.

Der kan f.eks. være tale om bevarelse af en bil i et geografisk område, hvor der er langt til offentlig transport for at øge mulighederne for jobsøgning, eller at man ser bort fra værdier i ægtefællens selvstændige virksomhed, for at denne kan bevare sin indtægt.

Der kan som udgangspunkt ikke ses bort fra beløb opsparet til etablering af selvstændig virksomhed, hvis borgeren har mulighed for at få arbejde som lønmodtager. Se principmeddelelse O-102-98.

Særligt om kapitalpensioner og aldersopsparing § 15 + bekendtgørelsen

Efter aktivlovens § 15 kan beskæftigelsesministeren fastsætte regler for, i hvilke tilfælde der ses bort fra formue i form af kapitalpensioner og anden opsparing, der er beregnet til fratræden fra arbejdsmarkedet, og livsforsikringer m.v. med tilbagekøbsret. Bemyndigelsen er udnyttet ved bekendtgørelse om kapitalpensioner m.v., nr. 1380 af 24. juni 2021.

Reglerne dækker opsparing med henblik på pensionering, som ansøgeren kan råde over. Der vil typisk være tale om en kapitalpension eller ratepension med tilbagekøbsret. Bestemmelsen dækker derimod ikke indestående på en almindelig bankkonto, uanset at den er beregnet til fratræden fra arbejdsmarkedet.

Det er dog ikke alle pensionsordninger, indehaveren kan råde over før pensionering. I forhold til sådanne ordninger er § 15 ikke relevant, men der kan bortses fra opsparingen allerede fordi, der ikke er tale om formue, der kan anvendes til forsørgelse.

En opsparing hos Lønmodtagernes Dyrtidsfond anses som en pensionsopsparing, der er omfattet af bestemmelserne. Disse pensionsopsparinger kan som hovedregel først udbetales, når borgeren fylder 60 år, hvorfor borger normalt først kan råde over opsparingen fra dette tidspunkt. Indtil da vil opsparingen ikke indgå i formuevurderingen.

Efter reglerne kan der ses bort fra pensionsopsparinger, som borger kan råde over, i dels en karenperiode på 6 måneder og dels en ved en bagatelgrænse på 50.000 kr. for enlige/100.000 kr. for ægtefæller.

Karensperioden på 6 måneder regnes fra det tidspunkt, hvor ansøgeren henvender sig til kommunen om hjælp (ansøgningstidspunktet). Karensperioden afbrydes, hvis den sociale begivenhed ophører. Karensperioden afbrydes således ikke, hvis kommunen efter en periode, hvor der ikke er udbetalt kontanthjælp, genoptager udbetalingen af samme årsag som tidligere. Den periode, hvor der ikke er udbetalt kontanthjælp, tæller dog ikke med ved beregningen af karenperioden.

Efter udløbet af karenperioden skal kommunen se bort fra formue i form af kapitalpensioner m.v., som ikke overstiger 50.000 kr. (bagatelgrænsen). For ægtefæller skal kommunen se bort fra det dobbelte beløb. Det betyder, at kommunen skal se bort fra 100.000 kr., uanset hvem af ægtefællerne der har opsparingen. Bagatelgrænsen omfatter alene bruttobeløbet, dvs. det opsparede beløb før afgifter efter pensionsbeskatningsloven, gebyrer m.v. Bagatelgrænsen gælder, uanset hvor mange pensioner borgeren og borgerens eventuelle ægtefælle har.

Der skal ved udløb af karenstiden ses bort fra 50.000 kr./100.000 kr. af en pensionsopsparing, der kan tilbagekøbes, uanset om ansøger herudover også måtte have pensioner uden tilbagekøbsret, som vedkommende ikke har råderet over, og som der derfor kan bortses fra. Har ansøgeren formue af anden art, skal kommunen herudover efter de almindelige regler om formue se bort fra et beløb på 10.000 kr. pr. person, for ægtefæller det dobbelte. I disse tilfælde skal kommunen således se bort fra et beløb på 60.000 kr. pr. person og 120.000 kr. for ægtefæller.

Der kan ikke efter udløbet af karenstiden ses bort fra kapitalpensioner m.v., som kan tilbagekøbes, med den begrundelse at beløbet ved udbetaling vil blive gjort til genstand for kreditorforfølgning. Betaling af forfalden gæld med formuen vil dog ikke være uforsvarlig økonomi.

En ansøger som har en kapitalpension m.v., der overstiger bagatelgrænsen, vil ofte kunne nøjes med delvist at tilbagekøbe kapitalpensionen m.v. ned til bagatelgrænsen. Hvis der ikke er mulighed for at tilbagekøbe ned til bagatelgrænsen, skal den fulde pension tilbagekøbes.

Når en kapitalpension mv. er tilbagekøbt, betragtes det udbetalte beløb som almindelig formue. Det betyder, at reglerne i § 14, stk. 1 og 2, også finder anvendelse på det udbetalte beløb.

Kommunen skal vejlede borgeren om muligheden for delvist genkøb af pensionsopsparingen med et beløb, der overstiger 50.000 kr./100.000 kr. Hvis kommunen ikke har vejledt herom, og borgeren som følge af denne manglende vejledning har tilbagekøbt hele pensionsopsparingen, skal borgeren stilles, som om der var ydet korrekt vejledning, og borgeren havde handlet i overensstemmelse hermed (realudligning). Borgeren skal i disse situationer stilles, som om vedkommende alene havde tilbagekøbt pensionen delvist. Det betyder, at der skal ses bort fra den del af den udbetalte pensionsopsparing, som svarer til bagatelgrænsen på 50.000 kr./100.000 kr. Se principmeddelelse 19-19.

VII. Er formuen til rådighed?

Der skal være tale om formue, der kan dække forsørgelsen, dvs. formue der er let omsættelig. Let omsættelig formue er f.eks. aktier, obligationer eller en bil.

Det betyder, at f.eks. båndlagte midler ikke indgår i formuevurderingen, ligesom midler, man i øvrigt er afskåret fra at bruge, eller genstande man retligt eller praktisk er afskåret fra at sælge, ikke kan indgå.

Der kan være tilfælde, hvor formuen kan frigives eller realiseres, men der er en vis ventetid. Det kan f.eks. være en båndlæggelse, der kan ophæves, eller et sameje om et sommerhus, der kan ophæves.

I disse tilfælde er der på ansøgningstidspunktet ikke formue, der kan dække forsørgelsen. Der kan derfor ikke gives afslag på hjælp, men kommunen vil ved borgers ansøgning om hjælp kunne bevillige hjælp mod tilbagebetalingspligt i ventetiden, hvis formuen kan frigives eller realiseres inden

for kortere tid, jf. aktivlovens § 93, stk. 1, nr. 4. Når formuegodet er blevet frigivet eller realiseret, er det formue, der kan dække forsørgelsen, og retten til hjælp ophører.

Kravet om hurtig omsættelighed kan have betydning ved værdiansættelsen af et formuegode. Det kan være, at et formuegode er vurderet til en bestemt pris, men at det vil tage tid at finde den rette køber. Et hurtigt salg vil derfor indbringe en lavere pris. I det tilfælde er det den lavere pris, der skal lægges til grund ved vurderingen.

VIII. Formuen skal være i behold

Det er en betingelse for, at der kan træffes afgørelse om afslag på hjælp eller standsning af hjælp, at borgeren reelt har formue i behold, så den kan bruges til forsørgelse. Kommunen skal konkret undersøge og vurdere, om formuen er i behold og til rådighed. Hvis formuen er forbrugt, kan der ikke gives afslag på hjælp eller træffes afgørelse om ophør af hjælp.

Hvis et beløb er hævet kontant, er udgangspunktet, at beløbet fortsat er til rådighed til forsørgelse. Borgeren har dog mulighed for at dokumentere eller sandsynliggøre, at en kontant formue er forbrugt, f.eks. ved kvittering fra modtageren eller udskrift fra modtagerens konto, der dokumenterer, at beløbet er indsat på kontoen i forbindelse med betalingen. Andre konkrete forhold kan dog også dokumentere eller sandsynliggøre forbruget.

Hvis et beløb er overført til en konto, der ikke tilhører borger, er udgangspunktet, at beløbet ikke længere er til rådighed til forsørgelse. Det kan dog konkret vurderes, at borger har bevaret rådigheden over formuen.

Formuen må anses for bevaret, hvis det forhold, som ligger til grund for overførslen (gældsforhold eller gaveforhold), ikke vurderes at være reelt. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis:

1. overførslen er sket til en person, som borgeren har en personlig relation til,
2. overførslen er sket på et tidspunkt, hvor borgeren får hjælp eller må forvente at få brug for hjælp til forsørgelse, og
3. borgerens begrundelse for overførslen ikke kan dokumenteres eller sandsynliggøres.

Borger vil fx have en personlig relation til forældre, børn, søskende, bedsteforældre eller en samlever. Overførsel til en ven kan efter omstændighederne også betragtes som overførsel til person, som man har en personlig relation. Det afgørende er, at der kan fastslås en personlig relation mellem borger og modtager. Hvis borger ikke har en personlig relation til den, som overførslen er sket til, kan borger som udgangspunkt ikke anses for fortsat at have rådighed over formuen.

Hvis formuen skal anses for fortsat at være i behold, skal overførslen som udgangspunkt være sket på et tidspunkt, hvor borger modtager hjælp eller, hvor borger må forvente at få brug for hjælp.

Borgerens begrundelse for overførslen til en person, som han eller hun har en personlig relation til, skal inddrages i vurderingen af, om formuen er brugt eller i behold. Borgerens begrundelse skal undersøges med henblik på, om borgerens begrundelse kan dokumenteres eller sandsynliggøres.

Særligt om gæld

Borger begrundes ofte overførslen af formuen med, at der er betalt gæld. Hvis borger oplyser, at pengene ikke længere er til rådighed, fordi beløbet er brugt til tilbagebetaling af gæld, skal det undersøges, hvorvidt borgerens oplysninger herom kan dokumenteres eller sandsynliggøres. Det er derfor vigtigt, at man forholder sig til borgerens oplysninger.

I den forbindelse vil det være relevant at undersøge, om:

- der er givet penge fra långiver til borger. Der kan f.eks. være tale om:
 - kontoudtog, der viser overførsler fra den anden person til borger
 - dokumentation for, at den anden person på tidspunktet for gældens opståen var i stand til at give pengene eller afholde udgifterne,
 - dokumentation for, at borgeren har afholdt udgifter til det formål, pengene blev givet til,
 - dokumentation for, at borgeren har afholdt udgifter, som han eller hun ikke selv har haft midler til,
 - at den anden person har ført regnskab med afholdte udgifter.
- det var hensigten, at pengene skulle tilbagebetales. Der kan f.eks. være tale om:
 - tekst på kontoudtog, der viser, at overførsel fra den anden person til borgeren var et lån
 - oprindeligt udstedt lånedokument
 - andre faktiske forhold, f.eks. at den anden person selv har måttet optage lån for at yde lånet.

Ovenstående er ikke en udtømmende liste, og andre faktiske forhold kan også indgå i vurderingen.

Et privat lånedokument kan være et element i vurderingen af, om der foreligger et gældsforhold. Et lånedokument kan dog ikke stå alene til at fastslå, at der foreligger et låneforhold. Låneforholdet skal derfor understøttes af faktiske forhold.

Det er uden betydning i forhold til vurderingen af, om formuen er i behold, om gælden er forfalden eller ej. Dette vil alene få betydning i forhold til en vurdering af, om borger har udvist uforsvarlig økonomi, hvis det vurderes, at formuen ikke er i behold, men er forbrugt.

Særligt om gaver:

Borger oplyser ofte, at borger har foræret formue væk som gave. Hvis der er tale om reel gave, er formue ikke længere i behold. Men hvis gaven ikke er reel, kan formuen anses som bevaret.

Gaveforhold kan sandsynliggøres ved borgers forklaring eller parternes samstemmende forklaring om gaven, hvis denne forklaring understøttes af andre faktiske forhold i sagen. Et element ved vurderingen af, om et gaveforhold er sandsynliggjort, vil være gavens størrelse i forhold til det sædvanlige gaveniveau parterne imellem, samt om der har været en særlig anledning til at give gaven.

Særligt om overførsler mellem forældre og børn:

Ved vurderingen af transaktioner mellem børn og forældre skal der bl.a. lægges vægt på, at børn under 18 år ikke kan stifte gæld til forældrene, da forældrene har forsørgelsespligt over for barnet. Det vil også være et element, at det ikke er usædvanligt, at forældre hjælper deres voksne børn (over 18 år) økonomisk, når de har brug for det. Der er således en formodning for, at overførsler fra forældre til børn, og periodevis betaling af børns udgifter, kost og logi ikke skal tilbagebetales, medmindre der er faste holdepunkter for et etableret låneforhold.

IX. Formueopgørelsen

Formue opgøres som udgangspunkt som summen af borgerens aktive/positive værdier uden fradrag for passive/negative værdier. Det betyder, at formue ikke opgøres som summen af borgerens samlede aktive/positive værdier fratrasket summen af borgerens samlede gæld.

Hvis borger har dokumenteret gæld med pant i et formuegode, f.eks. en bil eller et sommerhus, ses der dog bort fra denne gæld ved opgørelsen af formuen. Det er så friværdien, der indgår i formueopgørelsen.

Hvis borgeren har anden gæld end gæld med pant i formuegodet, og denne gæld er dokumenteret forfalden til betaling omkring opgørelsestidspunktet, og borgeren rent faktisk betaler gælden, indgår beløbet ikke i formueopgørelsen. Hvis borgerens gæld er forfalden, men borgeren rent faktisk ikke betaler gælden, ses der ikke bort fra gælden ved formueopgørelsen.

Hvis borgeren har betalt uforfalden gæld, er beløbet, der er anvendt hertil, ikke længere formue, der er i behold, og der kan ikke gives afslag på hjælp på baggrund af beløbet, men kommunen må tage stilling til, om der skal ydes hjælp mod tilbagebetaling på grund af uforsvarlig økonomi efter aktivlovens § 93, stk. 1, nr. 1.

X. Selvforsørgelsesperioden

Hvis borger har formue, og kommunen af den grund giver afslag på hjælp eller lader hjælpen ophøre, skal kommunen vejledende beregne, hvor længe borgeren skal leve af sin formue. Dette kaldes for borgerens selvforsørgelsesperiode. Kommunen kan selv fastlægge metoden for beregningen af selvforsørgelsesperioden, men kommunen skal tilgodese, at personen som minimum har et beløb til rådighed, som svarer til, hvad personen ville kunne have modtaget netto per måned, hvis der havde været ret til hjælp til forsørgelse. Kommunen skal ved sin vurdering være opmærksom på ikke at forskelsbehandle personer og behandle sammenlignelige situationer ens. Se principmeddelelse 39-11.

XI. Formuen er ikke længere i behold eller kun delvis i behold

Kun hvis formuen er i behold og til rådighed for borgeren og således ikke er forbrugt, kan der gives afslag på hjælp, eller hjælpen kan standses. Hvis formuen er forbrugt, vil der være ret til udbetaling af hjælp, men hvis formuen er forbrugt uforsvarligt, vil den fremadrettede hjælp kunne udbetales med tilbagebetalingspligt efter aktivlovens § 93, stk. 1, nr. 1, hvis de øvrige betingelser i bestemmelsen er opfyldt.

Hvis formuen er delvis forbrugt og delvis i behold, således at der stadig er formue på over 10.000/20.000 kr., vil der i en ansøgningssituation ikke være ret til hjælp, og hvis borger er bevilliget hjælp, skal hjælpen ophøre. Selvforsørgelsesperioden beregnes dog kun i forhold til den del af formuen, der er i behold. Men hvis borger søger om hjælp efter forbruget af den resterende del af formuen, vil der kunne bevilliges hjælp mod tilbagebetaling efter § 93, stk. 1, nr. 1, hvis borger har udvist uforsvarlig økonomi ved sit forbrug.

Hvis kommunen først opdager formuen på et senere tidspunkt, vil der i visse situationer kunne rettes et tilbagebetalingskrav mod borger for hjælp, som borger uberettiget har modtaget, imens borger har haft formue, hvis betingelserne i § 91, stk. 1, nr. 1 og 2, er opfyldte.

XII. Når formuen er mindre end en måneds hjælp

Hvis en borger, der modtager hjælp, har formue, skal der som udgangspunkt træffes afgørelse om ophør af hjælpen. Men dette gælder dog ikke, hvis borgeren alene har en mindre formue, der kun vil kunne dække forsørgelsen i en periode på under en måned, jf. 81-19. I denne situation skal der derimod alene foretages en nedsættelse af hjælpen med det beløb, som borger ikke har brug for til hjælp til forsørgelse i den efterfølgende måned, hvor forsørgelsen kan dækkes af formuen.

XIII. Praksis – Ankestyrelsens principmeddelelser

Listen er ikke udtømmende:

Ankestyrelsens principmeddelelse O-31-94 fastslår, at der skal ses bort fra erstatning for indboeffekter, som efter forholdene må betragtes som sædvanligt indbo.

Ankestyrelsens principmeddelelse O-26-96 fastslår, at kommunen ved vurderingen af boligens rimelighed skal tage hensyn til, om der er tale om et tidsbegrænset lejemål.

Ankestyrelsens principmeddelelse O-106-97 fastslår, at kommunen skal foretage en konkret vurdering af boligens rimelighed. Hvis der er behov for reparationer, skal kommunen vurdere, om der er tale om uopsættelige reparations- og vedligeholdelsesudgifter og hvilke reparations- og vedligeholdelsesudgifter, det er nødvendigt at afholde i den periode, hvor borgeren må forventes at modtage kontanthjælp.

Ankestyrelsens principmeddelelse O-32-98 fastslår, at der som udgangspunkt ses bort fra friværdis i fast ejendom, som borgeren bebor. Der kan dog ikke ses bort fra friværdien, hvis der er en meget stor friværdis i boligen, og hvis borgeren vil kunne afholde de øgede udgifter, det vil medføre at belåne friværdien.

Ankestyrelsens principmeddelelse O-102-98 fastslår, at der i en konkret sag ikke kunne ses bort fra indestående på en etableringskonto med henblik på etablering af selvstændigt virksomhed.

Ankestyrelsens principmeddelelse O-41-99 fastslår, at der skal ses bort fra formue til afholdelse af udgifter, der er af væsentlig betydning for borgerens fremtidige muligheder for forsørgelse inden for sit uddannelsesområde.

Ankestyrelsens principmeddelelse O-1-00 fastslår, at der skal en særlig aftale til for at fravige det almindelige udgangspunkt om ligedeling ved sameje. Det forhold, at der er gæld mellem parterne, medfører ikke, at ejerforholdet kan forrykkes.

Ankestyrelsens principmeddelelse A-25-02 fastslår, at opsparet kontanthjælp er formue, som der ikke er hjemmel til at se bort fra.

Ankestyrelsens principmeddelelser A-42-02 og A-43-02 fastslår, at der ikke kan gives afslag på kontanthjælp med den begrundelse, at ansøgeren har formue i form af et aktiv, som ejes i fællesskab med en anden. Ansøgers andel af aktivet kan ikke umiddelbart betragtes som en omsættelig formue. Det må først undersøges, om samejeren vil acceptere køb af ansøgerens andel, salg eller låneoptagelse, eller om en opløsning af samejet er mulig, og om andelen dermed må anses for omsættelig formue.

Ankestyrelsens principmeddelelse A-45-02 fastslår, at vurderingen af, om en ansøger har en formue, der kan dække de økonomiske behov og i hvor lang tid, forudsætter, at formueforholdene er fuldt oplyst. Kommunen er derfor forpligtet til at beregne, hvor længe en borger kan klare sig uden hjælp, når borgeren modtager en formue.

Ankestyrelsens principmeddelelse A-25-04 fastslår, at der ved opgørelse af formue, som står på ansøgerens bankkonto, skal ses bort fra beløb, der omkring opgørelsestidspunktet er modtaget til dækning af leveomkostninger. Disse beløb skal ikke indgå i formuen, men betragtes som indtægt.

Ankestyrelsens principmeddelelse A-34-04 fastslår, at det ikke i sig selv er afgørende, med hvilket formål en eventuel opsparing er foretaget. Det er heller ikke afgørende, om ansøgeren har aktuelle planer om anskaffelse af en anden bolig, eller om ansøgeren har en uddannelse. Det afgørende er, om formuen er nødvendig ud fra en vurdering af ansøgerens og familiens boligstandard eller erhvervs- eller uddannelsesmuligheder, herunder hvad der er nødvendigt for, at man kan komme til at udnytte en eksisterende uddannelse.

Ankestyrelsens principmeddelelse A-35-04 fastslår, at salg af et formuegode ikke kan betragtes som en indtægt i aktivlovens forstand, men skal anses for at være formue medmindre fortjenesten ved salget bliver betragtet som en indtægt ved selvstændig virksomhed. SKATs vurdering af omstændighederne vil være udslagsgivende.

Ankestyrelsens principmeddelelse A-6-07 fastslår, at der ikke stilles generelle krav til identifikation af den formue, som skyldes beløb fra de erstatninger m.v., der er nævnt i undtagelsesbestemmelserne. Det betyder, at det afhænger af en konkret vurdering, om det er sandsynliggjort, at formuen stammer fra en forsikring, der er omfattet af undtagelsesbestemmelserne.

Ankestyrelsens principmeddelelse A-21-07 fastslår, at et aktiv, som ikke kan afhændes eller pantsættes uden samtykke, ikke kan betragtes som disponibel formue.

Ankestyrelsens principmeddelelse 166-09 fastslår, at en borger ikke har formue i egen bolig, hvis borger ikke kan få lån i friværdien.

Ankestyrelsens principafgørelse 39-11 fastslår, at kommunen kan fastlægge metoden for beregning af, hvor længe en person skal leve af en udbetalt formue. Ved fastsættelsen af den periode, hvor en person skønnes at kunne forsørge sig for sin formue, skal kommunen tilgodese, at personen som minimum har et beløb til rådighed, som svarer til, hvad personen ville kunne have modtaget netto per måned, hvis der havde været ret til hjælp til forsørgelse. Kommunen skal ved sin vurdering være opmærksom på ikke at forskelsbehandle personer og behandle sammenlignelige situationer ens.

Ankestyrelsens principafgørelse 104-16 fastslår, at kommunen konkret skal vurdere, om beløb, der indgår på en borgers konto, er formue eller indtægter. Gaver behandles som formue. Lån optaget til forbrug behandles ligeledes som formue. Omstændighederne kan dog føre til, at lån eller tilbagebetaling af lån skal anses som indtægter, f.eks. hvis lån eller tilbagebetaling af lån overføres helt regelmæssigt til borger til brug for forsørgelse, og borger har baseret sin økonomi herpå.

Ankestyrelsens principafgørelse 6-16 fastslår, at et forbrugs lån sidestilles med formue, når lånet er udbetalt, og beløbet er indgået på personens bankkonto. Kommunen kan dog ikke pålægge en modtager af hjælp at optage lån til forsørgelse. En trækingsret på en kassekredit kan ikke anses som formue i forhold til retten til hjælp. Har borgeren anvendt et beløb til at nedbringe ikke forfalden gæld på en kassekredit, kan beløbet ikke anses for fortsat at være til rådighed. Har kassekreditten pant i en fast ejendom, som borgeren bor i, kan denne dog få indflydelse på retten til hjælp, hvis der er en meget stor friværdi i boligen, og borgeren vil kunne afholde de øgede udgifter, dette vil medføre.

Ankestyrelsens principafgørelse 52-18 fastslår, at det er en betingelse for at give afslag på hjælp eller standse hjælpen, at formuen er i behold og til rådighed for borgeren. Hvis et beløb er hævet kontant, er udgangspunktet, at beløbet fortsat er til rådighed til forsørgelse. Borgeren har dog mulighed for at dokumentere eller sandsynliggøre, at en kontant formue er forbrugt, f.eks. ved kvittering fra modtageren eller udskrift fra modtagerens konto, der

dokumenterer, at beløbet er indsat på kontoen i forbindelse med betalingen. Andre konkrete forhold kan dog også dokumentere eller sandsynliggøre forbruget.

Hvis et beløb er overført til en konto, der ikke tilhører borgeren, er udgangspunktet, at beløbet ikke længere er til rådighed til forsørgelse. Kommunen kan dog konkret vurdere, at borger har bevaret rådigheden over formuen. Hvis rådigheden er bevaret, vil der ikke være ret til udbetaling af hjælp – heller ikke med tilbagebetalingspligt. Formuen må anses for bevaret, hvis det forhold, som ligger til grund for overførslen (gældsforhold eller gaveforhold), ikke vurderes at være reelt.

Ankestyrelsens principafgørelse 19-19 fastslår, at kapitalpensioner m.v., der ikke kan tilbagekøbes, ikke anses som formue. Der skal ved udløb af karenperioden derfor ses bort fra 50.000 kr./100.000 kr. af den del af pensionsopsparingen, der kan tilbagekøbes, uanset om ansøgeren herudover også måtte have pensioner uden tilbagekøbsret.

Der er pensionsordninger, hvor delvist tilbagekøb med det beløb, der overstiger bagatelgrænsen, ikke er muligt. I de tilfælde vil borgeren ved udløb af karenperioden have pligt til at tilbagekøbe hele pensionsopsparingen. Når en pension er tilbagekøbt, og provenuet er udbetalt til borgerens konto, betragtes provenuet som almindelig formue.

Ankestyrelsens principafgørelse 81-19 fastslår bl.a., at hvis en periode med anden forsørgelse er kortvarig, skal hjælpen ikke ophøre, hvis den sociale begivenhed, der ligger til grund for udbetaling af hjælpen, ikke er ophørt. I de tilfælde skal hjælpen afbrydes midlertidigt, sådan at der ikke beregnes hjælp for de dage, hvor borgeren er forsørget af andre midler og sådan, at hjælpen igen beregnes uden ny ansøgning fra det tidspunkt, hvor den midlertidige forsørgelsesmulighed ophører. En forsørgelsesmulighed betragtes som midlertidig, hvis dens varighed ikke er over en måned.